

Упутство којим се ближе уређују непоштене трговачке праксе

I. УВОДНЕ ОДРЕДБЕ

1. Овим упутством ближе се уређује начин на који Комисија за заштиту конкуренције оцењује непоштене трговачке праксе.

II. НАЧИН ОЦЕНЕ НЕПОШТЕНИХ ТРГОВАЧКИХ ПРАКСИ КОЈЕ СЕ НАЛАЗЕ НА ЦРНОЈ ЛИСТИ (ИЗ ЧЛАНА 6. ЗАКОНА)

2. Непоштене трговачке праксе купца из члана 6. Закона увек су забрањене без обзира на околности појединачног случаја, постојање споразума или комерцијални оправдан разлог.

Рокови плаћања за кварљиве пољопривредне и прехранбене производе

3. Уговарање плаћања или плаћање снабдевачу за испоручене кварљиве пољопривредне и прехранбене производе у року који је дужи од 30 дана од дана истека периода испоруке или дана издавања рачуноводствене исправе у зависности од тога који од ова два рока наступи касније представља непоштену трговачку праксу.

4. Кварљивим производима, у смислу ове одредбе, сматрају се они који су као такви обележени у Листи производа коју доноси Влада.

5. Изричит пристанак снабдевача, комерцијално оправдани разлози или уобичајена пословна пракса не могу бити разлози за продужење рока.

6. Приликом оцене постојања ове непоштене праксе, од значаја је природа производа, датум стварне испоруке или датум издавања фактуре, чињеницу прекорачења рока од 30 дана, свако поступање купца којим се одлаже пријем рачуна како би се фиктивно продужио рок за плаћање као и друге околности које су од значаја за утврђивање постојања ове непоштене праксе.

7. Рачун се сматра издатим оног момента када је постао доступан купцу.

8. Постојање рекламације на мањи део испоруке не утиче на плаћање за преостали део робе.

Рокови плаћања за остале пољопривредне и прехранбене производе

9. Уговарање или плаћање снабдевачу за остале пољопривредне и прехранбене производе у року који је дужи од 60 дана након истека периода испоруке, односно након датума издавања рачуноводствене исправе, у зависности који од наведених рокова наступа касније, представља непоштену трговачку праксу.

10. Под производима обухваћеним овом одредбом подразумевају се они производи који остају прикладни за продају и након периода од 30 дана, а који су као такви обележени у Листи производа коју доноси Влада.

11. Рок није могуће продужити нити његово правно дејство искључити договором страна, као ни комерцијалним потребама купца.

12. Изричит пристанак снабдевача, комерцијално оправдани разлози или уобичајена пословна пракса не могу бити основ за продужење рока.

13. Приликом оцене постојања ове непоштене праксе, од значаја је тачност утврђеног датума издавања рачуноводствене исправе, односно истек периода испоруке као и друге околности које су од значаја за утврђивање постојања ове непоштене праксе.

14. Свако поступање купца којим се онемогућава пријем рачуноводствене исправе, а који одлаже почетак рока плаћања узимаће се у обзир приликом оцене ове праксе.

15. Нарочито ће се ценити чињеница прекорачења објективног рока од 60 дана као довољан доказ за постојање непоштене трговачке праксе, без обзира на евентуалну накнадну сагласност снабдевача са кашњењем.

Отказивање поруџбина кварљивих пољопривредних и прехранбених производа у кратком року

16. Отказивање у целости наручених кварљивих пољопривредних и прехранбених производа, до 30 дана пре уговорене испоруке, представља непоштenu трговачку праксу.

17. Отказивање у целости наручених кварљивих пољопривредних и прехранбених производа подразумева отказивање наручених производа по свакој појединачној поруџбеници, без обзира на укупну уговорену количину.

18. Рок краћи од 30 дана увек се сматра кратким роком за отказивање наручених кварљивих пољопривредних и прехранбених производа, осим у случајевима више силе.

19. Отказивање наручених кварљивих пољопривредних и прехранбених производа у целости представља непоштenu трговачку праксу и када је отказивање извршено у року који је дужи од 30 дана од дана уговорене испоруке ако није разумно очекивати да снабдевач може да пронађе други начин стављање на тржиште или употребе тих производа.

20. Ако се купац откаже у целости наручене кварљиве пољопривредне и прехранбене производе у року дужем од 30 дана од дана уговорене испоруке примењује се „тест разумности рока”.

21. Тест разумности рока подразумева утврђивање да ли је снабдевач, у тренутку отказивања, реално могао да очекује да ће наћи другог купца или на други начин искористити производе без губитка њихове вредности.

22. Ако се на основу теста утврди да снабдевач очигледно и несумњиво није могао да прода робу другом купцу по истој или вишој цени сматраће се да постоји непоштена трговачка пракса.

23. На основу теста разумности рока, утврђује се да ли је отказивање представљало неоправдан пренос тржишног ризика на снабдевача.

24. Приликом оцене ове праксе, утврђује се тренутак када је обавештење о отказивању упућено снабдевачу и упоређује са планираним датумом испоруке као и друге околности које су од значаја за утврђивање постојања ове непоштене праксе.

25. Пристанак снабдевача на отказивање или постојање клаузуле у уговору која купцу даје право на касно отказивање без накнаде не чини ову праксу дозвољеном.

Једнострана измена услова уговора од стране купца

26. Једнострана измена одредаба уговора о снабдевању, а нарочито одредаба које се односе на трајање уговора, рок, начин, учесталост, место и време испоруке, количину уговорених производа, стандарде квалитета, начин плаћања и цену представља непоштену трговачку праксу.

27. Непоштеном трговачком праксом сматра се и када купац једнострано измени услове а који нису резултат обостране сагласности нити су изражене у писаној форми.

28. Једнострана измена подразумева сваку промену коју купац наметне без стварних преговора и сагласности снабдевача.

29. Пристанак снабдевача на измену, који је дат под притиском одржавања пословног односа или страха од губитка полица код купца, не чини ову измену допуштеном.

30. Свака измена битних елемената уговора мора бити резултат обостране сагласности изражене у писаној форми, пре него што измена почне да се примењује.

31. Приликом оцене постојања ове праксе, од значаја је да ли су измене уведене путем општих услова пословања купца на које снабдевач нема утицаја, да ли постоји писани доказ о стварним преговорима као и друге околности које су од значаја за утврђивање постојања ове непоштене праксе.

Захтевање плаћања од снабдевача која нису у вези са продајом производа снабдевача

32. Захтевање плаћања од снабдевача која нису у вези са продајом тих производа представља непоштену трговачку праксу.

33. Плаћања која су у вези са продајом односе се на набавку и транспорт, као и други трошкови који су последица испоруке конкретног производа

34. Сва остала плаћања која купац захтева од снабдевача представљају пренос трошкова пословања купца на снабдевача.

35. Приликом утврђивања ове праксе цени се постојање услуге, њена природа, да ли је у вези са продајом, да ли накнада има карактер стварне противуслуге везане за реализовану продају, начин на који је извршено финансијско евидентирање ове услуге као и друге околности које су од значаја за утврђивање постојања ове непоштене праксе.

Плаћање снабдевача за пропаст или губитак производа након преноса ризика

36. Захтевање од снабдевача да плати за пропаст или губитак производа који се десио у просторијама купца или након преноса власништва на купца, ако до такве пропасти или губитка није дошло услед немара, односно кривицом снабдевача представља непоштenu трговачку праксу.

37. Пропаст или губитак производа односи се на физичко оштећење робе, кало, растур, као и квар робе након што је купац прими, без обзира на то да ли је до пропасти или губитак дошло услед начина складиштења, излагања или чувања у објектима купца.

38. Пребацивање трошкова пропасти или губитка производа на снабдевача, а који су настали у просторијама купца представља неоправдан пренос пословног ризика.

39. Једном када купац прими робу без приговора на квалитет и квантитет, одговорност за њено даље очување прелази искључиво на купца.

40. Приликом оцене ове праксе, од нарочитог значаја је разлог пропасти или губитка производа и тренутак када ризик пређе са снабдевача на купца као и друге околности које су од значаја за утврђивање постојања ове непоштене праксе.

Одбијање потврде уговора у писаном облику

41. Одбијање да у писаном облику потврди договорне услове, а снабдевач је затражио писану потврду представља непоштenu трговачку праксу.

42. Под писаном потврдом, подразумева се писани уговор, али се признаје и размена путем електронске поште, потврда поруџбине, као и било који дигитални траг који јасно садржи цену, количину и рок плаћања (скенирани документ са одобрењем купца, запис са састанка који је накнадно прослеђен електронском поштом и сл), или други облици електронске комуникације који омогућавају поуздано утврђивање садржине договора.

43. Приликом процене постојања ове праксе, Комисија цени да ли је снабдевач упутио јасан захтев за испуњење законске обавезе и да ли га је купац игнорисао или одбио, да ли је упркос одбијању формалне потврде, комерцијални однос и даље текао, присиљавајући снабдевача да испоручује без законом прописане документације као и друге околности које су од значаја за утврђивање постојања ове непоштене праксе.

44. Непоштеном трговачком праксом сматра се поступање купца који, иако постоји писани оквирни уговор, појединачне наруџбине врши усменим путем, а након извршене испоруке оспорава наручену количину, цену или друге битне елементе, позивајући се на недостатак писаног трага.

Накнада трошкова поступања по рекламацијама потрошача

45. Захтевање од снабдевача да плати накнаду трошкова поступања по рекламацијама потрошача, ако за узрок рекламације није одговоран снабдевач представља непоштenu трговачку праксу.

46. Снабдевач је одговоран за узрок рекламације које је последица скривене мане производа, погрешне спецификације или неисправности која је постојала у тренутку испоруке.

47. Снабдевач није одговоран за узрок рекламације која је настала услед тога што се потрошач предомислио у вези са робом, ако је роба оштећена приликом излагања у радњи, ако је неадекватно чувана у кућним условима након куповине или ако је у радњи дошло да крађе дела производа.

48. Трошкови поступања по рекламацијама потрошача обухватају наплаћивање паушалних износа за сваку примљену рекламацију без обзира на узрок, фактурисање логистике повратне робе до централног магацина, као и захтев за надокнадом трошкова замене робе иако за недостатак на роби није одговоран снабдевач.

49. Приликом процене ове праксе, анализира се узрок рекламације потрошача, поступак и транспарентност поступања купца као и друге околности које су од значаја за утврђивање постојања ове непоштене праксе.

Захтевање накнаде или испоруке робе услед проширења или преуређења продајне мреже купца

50. Захтевање, уговарање или наплаћивање снабдевачу накнаде или захтевање испоруке робе због проширења или преуређења продајне мреже купца представља непоштену трговачку праксу.

51. Овом непоштеном праксом обухваћене су две ситуације:

1) ако купац намеће обавезу снабдевачу да учествује у трошковима проширења или преуређења продајне мреже купца (нпр. наплаћује накнаде за отварање, трошкове реновирања, опремања или модернизације продајног простора, складишта или возног парка);

2) ако купац захтева од снабдевача бесплатну испоруку робе ради попуњавања рафаова због проширења или преуређења продајне мреже.

52. Накнаде за проширење или преуређење продајне мреже могу се јавити у различитим облицима, односно представљати саставни део и других врста накнада.

53. Приликом процене ове праксе, анализираће се постојање временске повезаности између захтева за уплатом накнаде или испоруком робе и планираног или извршеног проширења продајне мреже купца, постојање условљености наставка или проширења сарадње испуњењем таквог захтева као и друге околности које су од значаја за утврђивање постојања ове непоштене праксе.

Наплата снабдевачу трошкова додатне контроле квалитета производа

54. Наплаћивање снабдевачу трошкова додатне контроле квалитета производа иако је том контролом утврђено да производ задовољава уговорени квалитет представља непоштену трговачку праксу.

55. Купац може спроводити додатне анализе или лабораторијска испитивања већ испоручене робе за коју је уобичајеном пријемном контролом или неопходним сертификатом, атестом или декларацијом утврђено да задовољава уговорене услове, али није дозвољено да захтева од снабдевача да му надокнади те трошкове, уколико резултати потврђују исправност производа.

56. Додатне провере које купац спроводи због политике квалитета, осигурања или маркетиншких обећања сноси купац као трошкове пословања.

57. Купац може да тражи надокнаду трошкова контроле у случају када резултат контроле докаже да роба није у складу са уговором, односно када се открије скривена мана, прекорачење дозвољених граница или други недостатак за који је одговоран снабдевач.

58. Приликом утврђивања постојања ове праксе, нарочито се цене следеће околности: учесталост контрола, секторски стандард контроле, уговорни оквир, обавештавање снабдевача о спроведеној контроли и резултат контроле, као и друге околности које су од значаја за утврђивање постојања ове непоштене праксе.

Условљавање снабдевача достављањем инструмента обезбеђења за преузети репроматеријал

59. Условљавање снабдевача да за преузети репроматеријал достави инструмент обезбеђења плаћања, ако истовремено купац нема обавезу да снабдевачу изда слично обезбеђење за преузете а неплаћене пољопривредне и прехранбене производе које му снабдевач испоручује представља непоштену трговачку праксу.

60. Инструмент обезбеђења је банкарска гаранција, соло меница, административне забране, залог на покретној имовини, хипотеке на непокретностима, јемства, депозити готовине и други облици финансијског или стварног обезбеђења којима снабдевач гарантује испуњење својих обавеза.

61. Непоштену трговачку праксу сматра се условљавање инструментима обезбеђења које превазилазе вредност преузетог репроматеријала, као и захтевање обезбеђења на неодређено време или за будуће, непознате обавезе.

62. Приликом процене постојања ове праксе, анализирају се следеће околности: постојање условљавања, одсуство реципроцитета, диспропорција (вредност обезбеђења, период које средство обезбеђења обухвата и сл) као и друге околности које су од значаја за утврђивање постојања ове непоштене праксе.

Мултилатерална компензација и пренос дуга на треће лице

63. Условљавање снабдевача да прихвати плаћање у облику мултилатералне компензације која укључује пренос дуга купца на треће лице представља непоштену трговачку праксу.

64. Под мултилатералном компензацијом подразумева се сваки облик пребијања међусобних потраживања и обавеза који укључује више од два лица, односно код кога се потраживање снабдевача према купцу не измирује директним плаћањем или компензацијом са обавезама снабдевача према истом купцу, већ се у

компензацију укључују обавезе или потраживања трећих лица (троугаона компензација, цесија, асигнација и ланчане компензације).

65. Пренос дуга купца на треће лице подразумева сваку ситуацију у којој се обавеза плаћања купца према снабдевачу замењује обавезом трећег лица да плати снабдевачу, односно када купац упућује снабдевача да наплату потраживања потражује од другог лица, а не од купца.

66. Условљавање снабдевача увек постоји када се врши систематско усмеравање плаћања ка трећим лицима, преношење на снабдевача терета наплате од трећих лица уз ослобађање купца од одговорности за плаћање, коришћење мултилатералних компензација као механизма за продужење рокова плаћања преко законом дозвољених граница.

67. Приликом процене постојања ове праксе, анализираће се следеће околности: постојање условљавања, временски оквир наплате и економску оправданост, као и друге околности које су од значаја за утврђивање постојања ове непоштене праксе.

Условљавање снабдевача плаћањем или закључивањем уговора са трећим лицем ради изигравања закона

68. Захтевање од снабдевача да закључи уговор са трећим лицем или да изврши плаћање трећем лицу, ако такав уговор или плаћање за циљ или последицу имају избегавање, заобилажење или изигравање примене одредаба овог закона представља непоштenu трговачку праксу.

69. Непоштеном трговачком праксом сматра се системско и планско усмеравање плаћања ка трећим лицима са циљем прикривања стварне природе трошкова, као и случајеви у којима купац приморава снабдевача да плаћа трећим лицима износе који су очигледно несразмерни вредности пружених услуга или за које услуге уопште нису пружене.

70. Избегавање, заобилажење или изигравање примене одредаба овог закона најчешће се врши путем плаћања преко повезаних друштава, обавезивање на пословање са одређеним партнерима, условљавањем плаћања добровољних доприноса и друго.

71. Приликом процене постојања ове праксе, анализира се економска оправданост пословног аранжмана, да ли је закључење уговора са трећим лицем или плаћање трећем лицу постављено као услов за почетак, наставак сарадње, повећање поруџбина, бољу позицију на полицама или другу пословну корист, као и друге околности које су од значаја за утврђивање постојања ове непоштене праксе.

Незаконито прибављање, коришћење или откривање пословне тајне снабдевача

72. Незаконито прибављање, коришћење или откривање пословне тајне снабдевача, у смислу прописа којима се уређује заштита пословне тајне представља непоштenu трговачку праксу.

73. Пословном тајном подразумева се тајна у складу са законом којим се уређује заштита пословне тајне.

74. Непоштеном трговачком праксом сматра се када купац прибави пословну тајну снабдевача без његовог пристанка, приступом документима, подацима или материјалима до којих није овлашћен, или коришћењем преговарачке моћи да изнуди откривање поверљивих информација.

75. Непоштеном праксом сматра се и када купац користи пословну тајну снабдевача у сопствене сврхе, без одобрења снабдевача и изван оквира за које му је информација поверена, као и када купац открива пословну тајну снабдевача трећим лицима без сагласности снабдевача.

76. Приликом процене постојања ове праксе, анализираће се природа информације, начин прибављања, сврха коришћења, последице по снабдевача и постојање мера заштите, као и друге околности које су од значаја за утврђивање постојања ове непоштене праксе.

III. НАЧИН ОЦЕНЕ НЕПОШТЕНИХ ТРГОВАЧКИХ ПРАКСИ КОЈЕ СЕ НАЛАЗЕ НА СИВОЈ ЛИСТИ (ИЗ ЧЛАНА 7. ЗАКОНА)

77. Непоштене трговачке праксе из члана 7. Закона су забрањене ако се не докаже другачије.

Враћање непродатих производа без плаћања

78. Враћање снабдевачу непродатих пољопривредних и прехранбених производе, без плаћања тих производа, представља непоштену трговачку праксу.

79. Враћање непродатих производа без плаћања неће представљати непоштену трговачку праксу када је предмет уговора производ који снабдевач први пут испоручује купцу, а купац је снабдевача пре испоруке писаним путем упозорио да због слабог обрта или кварљивости може доћи до истека рока употребе.

80. Изузетак из тачке 79. односи се на увођење новог производа на тржиште, када ни једна страна нема поуздане податке о прихваћености тог конкретног производа.

81. Враћање непродатих производа без плаћања неће представљати непоштену трговачку праксу када је предмет уговора производ за који снабдевач тражи продају, а купац је снабдевача пре испоруке писаним путем упозорио да због слабог обрта или кварљивости може доћи до истека рока употребе.

82. Изузетак из тачке 81. односи се на ситуације када снабдевач иницира тестирање тржишта за производ.

83. Упозорење из тач. 79. и 81. мора бити јасно и недвосмислено, дато пре испоруке и односити се на конкретан производ и конкретну испоруку.

84. Писана форма упозорења служи као доказ да је снабдевач био информисан и да је свесно прихватио ризик.

85. Примена изузетака из тач. 79. и 81. на начин који за циљ или последицу има избегавање, заобилажење или изигравање примене одредаба овог закона представља непоштenu трговачку праксу.

86. Приликом процене постојања ове праксе, утврђује се да ли постоји обавештење, садржина упозорења, природа производа, као и друге околности које су од значаја за утврђивање постојања ове непоштене праксе.

Наплата накнаде за складиштење производа

87. Наплаћивање накнаде за складиштење производа која је предмет важећег уговора и који се налазе у ланцу испоруке у складу са утврђеним роковима (доставе, испоруке, складиштења) представља непоштenu трговачку праксу.

88. Наплаћивање накнаде за пружање стварних и додатних складишних услуга које превазилазе уобичајене и предвиђене трошкове за складиштење производа из основног уговора, неће представљати непоштenu трговачку праксу.

89. Трошкови редовног складиштења робе, од тренутка пријема до стављања у продају, представљају саставни део трошкова пословања купца и не могу се наплаћивати снабдевачу.

90. Неће постојати непоштена трговачка пракса ако купац докаже да:

1) наплаћује стварне и додатне складишне услуге а које нису део редовног тока испоруке и складиштења,

2) трошкови тих услуга превазилазе уобичајене и предвиђене трошкове из основног уговора,

3) је снабдевач претходно обавештен да се такве услуге наплаћују као додатне,

4) је снабдевач обавештен о цени тих услуга,

5) је снабдевач пристао на пружање додатних услуга ,

6) је снабдевач пристао да плати накнаду за додатне услуге.

91. Приликом процене постојања ове праксе, узима се у обзир природа услуге, основ наплате, стварни трошкови, престанак снабдевача и временски оквир пружања услуге као и друге околности које су од значаја за утврђивање постојања ове непоштене праксе.

Наплата накнаде за излагање производа на продајном месту,

92. Наплаћивање накнаде за уобичајено и разумно излагање производа на продајном месту представља непоштenu трговачку праксу.

93. Наплаћивање накнаде за стварно и додатно промотивно излагање које превазилази уобичајено и разумно излагање производа за ту категорију неће представљати непоштenu трговачку праксу ако је снабдевач затражио ту услугу и ако су испуњени законом прописани услови за обрачун накнаде.

94. Уобичајеним и разумним излагањем производа на продајном месту сматра се стављање производа на одговарајуће место у оквиру категорије производа,

редовно попуњавање полица и одржавање уредности, обезбеђивање да производ буде видљив и доступан потрошачима, истицање цена и ознака, као и ротирање производа у складу са роковима трајања.

95. Додатно промотивно излагање је оно које превазилази уобичајено излагање за ту категорију производа.

96. Накнада за стварно и додатно промотивно излагање мора бити сразмерна и заснована на стварним трошковима те активности, односно на објективним, разумним и унапред утврђеним критеријумима, засновано на реалној тржишној вредности.

97. Приликом процене постојања ове праксе, анализираће се врста излагања, захтев за додатним излагањем, критеријуми и сразмерност за наплату накнаде, учесталост и обавезност као и друге околности које су од значаја за утврђивање постојања ове непоштене праксе.

Наплата накнаде за укључивање производа у понуду (улиставање)

98. Наплаћивање накнаде за укључивање производа у понуду купца, стављање на тржиште или сличне административне трошкове у вези са отпочињањем сарадње (улиставање у понуду) представља непоштену трговачку праксу.

99. Наплаћивање накнаде за укључивање производа у понуду купца (улиставање у понуду) неће се сматрати непоштеном трговачком праксом ако је снабдевач затражио услугу улиставања производа који се први пут укључује у понуду трговца, или у одређени продајни формат уколико је пословање трговца организовано по различитим продајним форматима.

100. Накнада за укључивање производа у понуду купца (улиставање у понуду) мора бити сразмерна и заснована на стварним трошковима те активности, односно на објективним, разумним и унапред утврђеним критеријумима, засновано на реалној тржишној вредности.

101. Непоштеном трговачком праксом сматра се наплата накнаде за унос производа у систем купца (креирање артикла, шифрирање), накнаде за поновно наплаћивање улиставања за исти производ, производ који је делистиран ради поновног улиставања.

102. Накнада из тачке 99. представља једнократни трошак за почетно укључивање производа у систем купца.

103. Приликом процене постојања ове праксе, узима се у обзир да ли се производ налази у понуди (асортиману) или се ради о новом производу (не сматра се да је нов производ онај којем је промењен EAN код, паковање и сл.), висини накнаде за улиставање, трошковима који улазе у обрачун накнаде као и друге околности које су од значаја за утврђивање постојања ове непоштене праксе.

Пренос трошкова продајних подстицаја на снабдевача

104. Пренос трошкова продајних подстицаја на снабдевача, у целини или делимично, које је купац самостално одлучио да спроведе представља непоштену трговачку праксу.

105. Пренос трошкова продајних подстицаја у целини или делимично, на снабдевача неће представљати непоштenu трговачку праксу само под условом да је снабдевач захтевао спровођење тих продајних подстицаја, а купац пре спровођења навео период трајања подстицаја и количину производа коју може да прода по умањеној цени.

106. Снабдевач учествује у трошковима продајних подстицаја под условом да је иницијатор, а да је информисан о трајању и очекиваном обиму продаје у току трајања продајног подстицаја.

107. Приликом процене постојања ове праксе, посебно се анализира иницијатива за акцију, транспарентност трошкова, учешће и информисаност снабдевача пре почетка акције, као и друге околности које су од значаја за утврђивање постојања ове непоштене праксе.

Наплата накнада за оглашавање и промотивне активности које купац самостално организује

108. Захтевање, уговарање или наплата накнада за оглашавање или промотивне активности, које купац самостално организује и контролише представља непоштenu трговачку праксу.

109. Уговарање и наплата накнада за оглашавање или промотивне активности неће се сматрати непоштеном трговачком праксом уколико је снабдевач захтевао наведене активности и ако је накнада сразмерна и заснована на стварним трошковима те активности.

110. Уговарање или наплата накнада за оглашавање или промотивне активности купца неће се сматрати непоштеном трговачком праксом уколико се снабдевач сагласио са оглашавањем или промотивним активностима и под условом да је јасан циљ, трајање и обим ових активности, као и ако је јасно одређена висина накнаде и начин обрачуна.

111. Приликом процене постојања ове праксе, анализира се иницијатива за оглашавањем и промотивним активностима, сразмерност накнаде за спроведене активности, реализација активности као и друге околности које су од значаја за утврђивање постојања ове непоштене праксе.

Наплата накнаде за податке о продаји, промету или расположивости производа

112. Захтевање или наплата накнада снабдевачу за податке о продаји, промету или расположивости производа снабдевача представља непоштenu трговачку праксу.

113. Захтевање или наплата накнада снабдевачу за податке о продаји, промету или расположивости производа снабдевача неће представљати непоштenu трговачку праксу уколико је снабдевач затражио те податке и ако је накнада заснована на стварним трошковима те активности, односно обрачуната у складу са унапред утврђеним критеријумима и заснована на реалној тржишној вредности.

114. Стварни трошак на коме се накнада заснива обрачунава се применом исте методологије обрачуна за све снабдеваче који се налазе у истој или упоредиво ситуацији.

115. Приликом процене постојања ове праксе анализира се од кога је дошао захтев за траженим подацима, начин обрачуна накнаде за израде тражених извештаја као и друге околности које су од значаја за утврђивање постојања ове непоштене праксе.

Преношење новчаних казни и управних мера на снабдевача

116. Преношење новчаног износа казне, прекршаја или управне мере на снабдевача, посредно или непосредно, у целости или делимично, коју је надлежни орган изрекао купцу представља непоштenu трговачку праксу.

117. Преношење новчаног износа казне, прекршаја или управне мере на снабдевача неће представљати непоштenu трговачку праксу ако је правноснажном или коначном одлуком утврђено да је таква мера настала као последица непотпуне или неисправне испоруке, или недостатака производа за који је одговоран снабдевач на основу важећег уговора и у складу са законом

118. Преношење новчаних казни и управних мера на снабдевача не сматра се непоштеном трговачком праксом само ако су испуњени следећи услови:

- 1) да је правноснажном или коначном одлуком надлежног органа утврђено да је мера настала као последица непотпуне или неисправне испоруке, односно недостатка производа;
- 2) да је за тај недостатак одговоран снабдевач на основу важећег уговора и у складу са законом;
- 3) да је узрок казне или мере искључиво у вези са недостатком производа, а не и са другим пропустима купца.

119. Под казнама, прекршајима и управним мерама сматрају се новчане обавезе које надлежни орган изрекне купцу, а нарочито: новчане казне за прекршаје, управне казне и таксе, новчани износи по основу инспекцијског надзора, трошкови поступка, затезне камате на основу решења надлежног органа и друге новчане обавезе настале као последица незаконитог поступања купца.

120. Приликом процене постојања ове праксе се анализира узрок казне, одговорност за настали недостатак, правноснажност одлуке надлежног органа, сразмерност пренете обавезе као и друге околности које су од значаја за утврђивање постојања ове непоштене праксе.

Наплата накнаде за трошкове особља купца и пратеће активности

121. Захтевање, уговарање или наплаћивање накнаде снабдевачу за трошкове особља купца као што су трошкови за опремање, уређење, одржавање простора на којима се продају његови производи, реорганизације асортимана или рутинског одржавања представља непоштenu трговачку праксу.

122. Захтевање, уговарање или наплаћивање накнаде снабдевачу за трошкове особља купца неће представљати непоштenu трговачку праксу ако је то додатна услуга коју снабдевач захтева и ако је накнада сразмерна и заснована на стварним трошковима те активности, односно на објективним, разумним и унапред утврђеним критеријумима.

123. Под трошковима особља купца и пратећим трошковима подразумевају се сви трошкови који су у вези са запосленима купца и одржавањем његових објеката.

124. Приликом процене постојања ове праксе, анализира се природа услуге, иницијатива за пружање услуге, добровољност пристанка снабдевача, условљеност накнаде стварним трошковима, као и друге околности које су од значаја за утврђивање постојања ове непоштене праксе.

Значајно смањење наруџбине или уговорене количине

125. Значајно смањење наруџбине или уговорене количине без оправданог и објективно проверљивог разлога и без претходне писане најаве снабдевачу у року који не може бити краћи од 30 дана представља непоштenu трговачку праксу.

126. Значајно смањење наруџбине или уговорене количине без претходне писане најаве снабдевачу у року који не може бити краћи од 30 дана, неће представљати непоштenu трговачку праксу уколико купац докаже да не постоји тражња за одређеним производом у обиму који је уговорен.

127. Рок од 30 дана рачуна се од дана писане најаве до дана прве наредне испоруке.

128. Значајним смањењем сматра се умањење наруџбине или уговорене количине које износи више од 20% у односу на просечне месечне наруџбине у претходном периоду или у односу на уговорену количину за одређени период, као и умањење које по свом обиму битно утиче на планирање производње и пословања снабдевача или доводи до тога да снабдевач остаје са вишком залиха, неутрошеним сировинама или неискоришћеним капацитетима.

129. Процена да ли је смањење значајно врши се у сваком конкретном случају.

130. Оправданим и објективно проверљивим разлозима за смањење наруџбине сматрају се ванредне околности и виша сила, битне промене на тржишту које ни једна страна није могла предвидети, престанак потребе за производом услед законских или регулаторних промена и објективно утврђен пад тражње који се може документовати.

131. Приликом процене постојања ове праксе анализира се обим смањења, постојање оправданог разлога, образложење разлога, писмену најаву и могућност прилагођавања снабдевача, као и друге околности које су од значаја за утврђивање постојања ове непоштене праксе.

Једностранни раскид уговорног односа од стране купца

132. Једностранни раскид уговорног односа са снабдевачем без писменог образложења и без уважавања разумног отказног рока који не може бити краћи од 30 дана, сматра се непоштеном трговачком праксом.

133. Једнострани раскид уговорног односа са снабдевачем без писменог образложења и без уважавања разумног отказног рока који не може бити краћи од 30 дана неће се сматрати непоштеном трговачком праксом ако снабдевач испуњава услове за стечај или ликвидацију.

134. Једнострани раскид уговорног односа са снабдевачем без писменог образложења и без уважавања разумног отказног рока који не може бити краћи од 30 дана неће се сматрати непоштеном трговачком праксом ако снабдевач суштински крши уговор тако што:

- 1) не испуњава кључне уговорне обавезе без оправдања.
- 2) испоручује неупотребљив производ.

135. Обавештење о раскиду уговорног односа мора бити у писаној форми и садржати образложење разлога за раскид, довољно конкретно да снабдевач може да разуме разлоге и да их евентуално оспори.

136. Приликом процене постојања ове праксе анализира се постојање писменог образложења, дужина отказног рока, разлози за раскид, последице раскида по снабдевача, као и друге околности које су од значаја за утврђивање постојања ове непоштене праксе.

Наплата накнаде за умањени промет

137. Захтевање, уговарање или наплата снабдевачу накнаде за умањени промет сматра се непоштеном трговачком праксом.

138. Захтевање, уговарање или наплата снабдевачу накнаде за умањени промет неће се сматрати непоштеном трговачком праксом ако је накнада директна и пропорционална стварној штети коју је купац претрпео као последицу за неиспуњење уговорених обавеза.

139. Под накнадом за умањени промет подразумева се свака обавеза коју снабдевач преузима или му се наплаћују, а која је у вези са оствареним, нивоом промета његових производа.

140. Наплата накнаде за умањени промет не сматра се непоштеном трговачком праксом само ако су испуњени следећи услови:

- 1) да је умањени промет последица неиспуњавања уговорених обавеза од стране снабдевача;
- 2) да је накнада директна и пропорционална стварној штети коју је купац претрпео;
- 3) да постоји узрочно-последична веза између пропуста снабдевача и умањеног промета;
- 4) да је штета стварно настала и да се може објективно утврдити и доказати.

141. Стварном штетом сматра се само онај губитак који је купац заиста претрпео и који се може објективно израчунати.

142. Приликом процене постојања ове праксе, анализира се узрок умањеног промета, постојање стварне штете, директну везу између промета снабдевача и умањеног промета, сразмерност накнаде претрпљеној штети као и друге околности које су од значаја за утврђивање постојања ове непоштене праксе.

**Плаћање у облику робе, услуга или других неготовинских средстава
(компензација)**

143. Условљавање или захтевање од снабдевача плаћања у облику робе, услуга или других неготовинских средстава, односно компензација, сматра се непоштеном трговачком праксом.

144. Условљавање или захтевање од снабдевача плаћања у облику робе, услуга или других неготовинских средстава, односно компензација неће се сматрати непоштеном трговачком праксом уколико постоји писмени, јасан и недвосмислен пристанак снабдевача на писану процену неготовинских средстава засновану на реалној тржишној вредности.

145. Под плаћањем у облику робе, услуга или других неготовинских средстава подразумевају се сви облици намирења обавеза купца према снабдевачу који не укључују пренос новца, као што су компензација са робом, плаћање услугама, размена производа, давање ваучера или бонова, пренос потраживања, уступање права коришћења и други слични облици.

146. Плаћање у неготовинским средствима не сматра се непоштеном трговачком праксом само ако су испуњени следећи услови:

- 1) да постоји писмено, јасно и недвосмислено пристајање снабдевача на такав начин плаћања;
- 2) да је пристанак дат пре извршења компензације;
- 3) да постоји писана процена вредности робе, услуга или других средстава;
- 4) да је процена заснована на реалној тржишној вредности;
- 5) и да је снабдевач упознат са проценом пре давања пристанка.

147. Пристанак снабдевача мора бити дат у писаној форми, да буде јасан и недвосмислен и да се односи на конкретну компензацију, а не да се даје унапред за све будуће испоруке.

148. Купац је дужан да снабдевачу достави писану процену засновану на реалној тржишној вредности, образложену и поткрепљену подацима.

149. Снабдевач има право да одбије компензацију, да захтева писану процену, да провери њену тачност и да захтева плаћање у новцу у складу са уговором.

150. Приликом процене постојања ове праксе, анализира се постојање писменог пристанка, износ, добровољност пристанка, реална тржишна вредност као и друге околности које су од значаја за утврђивање постојања ове непоштене праксе.

Захтевање накнадних бонуса, награда и других накнада у току спровођења уговора

151. Захтевање или условљавање снабдевача накнадним бонусима, наградама и другим накнадама, који нису претходно уговорени, без обзира на форму и облик тог бонуса, награде или накнаде у току спровођења уговорне обавезе представља непоштену трговачку праксу.

152. У уговору морају бити јасно и унапред уговорене све обавезе снабдевача, укључујући бонусе, награде, поклоне, донације, спонзорства и друге накнаде.

153. Обавезе морају бити познате у тренутку закључења уговора како би снабдевач могао да их урачуна у цену и донесе пословну одлуку.

154. Приликом процене постојања ове праксе, анализира се постојање уговорне обавезе, прикривеност стварне природе накнаде, учесталост захтевања и добровољност пристанка снабдевача као и друге околности које су од значаја за утврђивање постојања ове непоштене праксе.

Неприхватање кварљивог пољопривредног производа без доказа

155. Неприхватање пријема кварљивих пољопривредних производа без доказа представља непоштену трговачку праксу.

156. Ако купац достави доказ да кварљив пољопривредни производ одступа од уговореног квалитета, да је недостатак постојао, да се није десио у просторијама купца, да до недостатка није дошло услед немара, односно кривицом купца и да је о свим недостацима обавестио снабдевача без одлагања, неприхватање из тачке 157. неће представљати непоштену праксу.

157. Ако купац достави доказ да кварљив пољопривредни производ садржи трајан и неотклоњив недостатак, да је недостатак постојао, да се није десио у просторијама купца, да до недостатка није дошло услед немара, односно кривицом купца и да је о свим недостацима обавестио снабдевача без одлагања, неприхватање из тачке 157. неће представљати непоштену праксу.

158. Купац дужан да прими робу која је испоручена у складу са уговором. Ако купац сматра да роба није исправна, он то мора да докаже, при чему терет доказивања пада на купца.

159. Приликом процене постојања ове праксе, анализира се постојање доказа које је купац доставио, благовременост обавештења о недостацима, могућност снабдевача да изврши увид у наводне недостатке, поступање купца са робом након пријема, узрок насталих недостатака као и друге околности које су од значаја за утврђивање постојања ове непоштене праксе.

IV. ЗАБРАНА КОМЕРЦИЈАЛНЕ ОДМАЗДЕ

Забрана комерцијалне одмазде

160. Сваки облик комерцијалне одмазде или претње одмаздом коју купац упућује према снабдевачу због тога што снабдевач користи своја уговорна или законска

права, односно ако је одбио да прихвати формалне или неформалне понуде и услове купца сматра се непоштеном трговачком праксом.

161. Комерцијална одмазда нарочито обухвата уклањање производа снабдевача из понуде или акција купца, смањење наручене количине или учесталости наруџбина, одлагање прихвата, пријема и обраде наруџбина или производа, обуставу, ограничење или прекид пружања услуга које купац иначе пружа снабдевачу у оквиру пословног односа, као што су услуге маркетинга, промоције или додатног излагања производа и друге облике одмазде који могу непосредно утицати на пословање снабдевача.

162. Под претњом одмаздом подразумева се свака изјава, чињење или нечињење купца којим се снабдевачу, изричито или имплицитно, указује на последицу у ситуацији ако снабдевач искористи своја права или ако одбије да прихвати одређене услове.

163. Купац спроводи радње одмазде према снабдевачу када снабдевач користи механизме заштите од непоштених трговачких пракси тако што подноси иницијативе за утврђивање непоштене праксе, одбија да прихвати непоштене услове и другу законом прописану заштиту.

164. Приликом процене постојања ове праксе, анализира се временска повезаност између поступања снабдевача (коришћење права, одбијање услова) и мере које је купац предузео према њему, постојање писаних или усмених упозорења, претњи или других облика притиска, промену пословне праксе купца искључиво према том снабдевачу, као и друге околности које указују на узрочно-последичну везу између поступања снабдевача и мера одмазде.

V. ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

165. Ово упутство ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.